

IGAZSÁGÜGYI MINISZTER

Dr. Lenkovich Barnabás úr,
az Alkotmánybíróság elnöke
Dr. Bitskey Botond úr,
az Alkotmánybíróság főttkára
részére

Iktatószám: XX-AJFO/351/2016
Hivatkozási szám: IV/00021/2016

Alkotmánybíróság
Budapest

Tárgy: a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény egyes rendelkezéseivel kapcsolatos alkotmányjogi panasz (önálló bírósági végrehajtók)

Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Főttkár Úr!

A tárgybeli ügyben az indítványozók az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján alkotmányjogi panaszt nyújtottak be a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) egyes rendelkezéseivel kapcsolatban.

Az indítványozók álláspontja szerint a Vht. egyes, a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény, és ezzel összefüggésben egyes törvények módosításáról szóló 2015. évi CVII. törvénnyel (a továbbiakban: Módtv.) megállapított rendelkezései a jogi egyetemi végzettség előírásával utólag módosították az önálló bírósági végrehajtóvá, illetve végrehajtó-helyettesé válás feltételeit. Aggályosnak tartják, hogy a jogalkotó hét éves ciklusokhoz kötötte a foglalkozás gyakorlására vonatkozó engedélyek határidejét, amellyel megítélésük szerint a határozatlan időre szóló kinevezést határozott idejűvé alakította. Hasonlóképpen sérelmezik a végrehajtói irodában való tagságra vonatkozó szabályozás módosítását. Az indítványozók szerint a fenti rendelkezések sértik a tulajdonhoz, a vállalkozáshoz és a foglalkozás gyakorlásához való jogukat, a szabályozás hatályba lépésének időpontjára tekintettel pedig a kellő felkészülési idő követelményét és a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmát. A szabályozás differenciálási módja kapcsán az indítványozók hivatkoznak továbbá a hátrányos megkülönböztetés tilalmára.

Az indítvánnyal összefüggésben jogi véleményemről az alábbiak szerint tájékoztatom.

Budapest, 2016. március „3”

Tisztelettel:

Dr. Trócsányi László
Miniszter

I.) Az indítvány befogadhatósága tárgyában

Az indítványozók (végrehajtók országos névjegyzékébe bejegyzett önálló bírósági végrehajtók, végrehajtó helyettesek, végrehajtó-jelöltek, illetve végrehajtói irodában tulajdoni hányaddal rendelkező személyek) által a Vht. egyes rendelkezéseivel kapcsolatban kezdeményezett eljárás alapja az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti ún. közvetlen alkotmányjogi panasz. Az indítvány érdemi vizsgálatának az Abtv. 55–56. §-ai szerint előfeltétele, hogy az megfeleljen az alkotmánybírói beadvánnyal szemben támasztott általános, illetve az alkotmányjogi panasszal szemben előírt különös feltételeknek. Mivel a konkrét indítvány több, az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának kritériumait érintő kérdést is felvet, elsőként ezek vizsgálatát tartom szükségesnek.

A közvetlen panasz fogalmi elemei: a) egy jogszabály vagy valamely rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán; b) közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be a jogsérelem; c) nincs jogorvoslati eljárás, vagy jogorvoslati lehetőségeit a panaszos kimerítette; d) az indítványt a panaszos a vitatott jogszabály hatályba lépésétől számított 180 napon belül nyújtja be (objektív határidő).

Az alkotmányjogi panasz határidejével kapcsolatban fontosnak tartom jelezni, hogy a támadott rendelkezések egy része [Vht. 306/I. §-ára, illetve 306/L-306/O. §-aira vonatkozó indítványi elemek] 2015. július 9-én lépett hatályba, azaz az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz benyújtásának határideje 2016. január 5-én járt le. Az Abtv. 30. § (4) bekezdése értelmében „a 26. § (2) bekezdésében meghatározott esetben az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésétől számított száznyolcvan nap elteltével alkotmánybírói eljárás megindításának nincs helye”. A határidő számítása szempontjából az Alkotmánybíróság Ügyrendjéről szóló 1001/2013. (II. 27.) AB Tü. határozat (a továbbiakban: Ügyrend) 28. § (1) bekezdése kimondja, hogy „[a] határidő elmulasztásának következményeit nem lehet alkalmazni, ha a beadványt legkésőbb a határidő utolsó napján hivatali időben benyújtották vagy ajánlott küldeményként postára adták. A beadvány távközlési eszköz útján történő benyújtásának nincs helye”. A rendelkezésekre álló adatok alapján nem megállapítható, hogy az indítványozó a 2016. január 13-ai érkeztetési dátumú beadványát személyesen adta-e be ezen a napon [ez esetben az indítványnak a fenti rendelkezésekre vonatkozó része elkésett, és így az Ügyrend 30. § (2) bekezdés d) pontjára tekintettel visszautasítandó], vagy az Ügyrend 28. § (2) bekezdésére is figyelemmel határidőben (legkésőbb 2016. január 5-én) postára adta-e. Erre tekintettel nem áll módomban az elkésettség ügyében érdemben állást foglalni. Mindazonáltal – az indítványozó által is felvett, szakaszos hatályba lépés kérdésére is tekintettel – kérem a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az indítvány határidőben történő benyújtásának kérdését fokozott figyelemmel vizsgálni szíveskedjen.

Az alkotmányjogi panasz egyéb feltételeivel kapcsolatban kiemelten fontosnak tartom az érintettség vizsgálatát, amelyet az Abtv. szövege is hangsúlyosan szerepeltet. Az érintettség akkor áll fenn, ha az indítványozót a támadott norma közvetlenül, személyesen és ténylegesen érinti. {3012/2012. (VI. 21.) AB végzés [4]; 33/2012. (VII. 17.) AB határozat [61]}.

A közvetlen jogsérelem fennállása – amely a közvetlen alkotmányjogi panasznak szűkebb értelemben vett feltétele és az érintettség megállapításával is összefügg – a konkrét ügyben megítélésem szerint több támadott rendelkezés vonatkozásában is kérdéses.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján a közvetlen érintettség értelmében az indítványozóknak először a jogsértést közvetlenül megvalósító államhatalmi aktust kell megtámadniuk. Ha a kifogásolt rendelkezés érvényesüléséhez konstitutív hatályú végrehajtási aktus (pl. engedélyező határozat) szükséges, akkor az aktus megtámadása alapján lehetséges az annak alapjául szolgáló norma közvetett vizsgálata. {3198/2015. (X. 14.) AB végzés [13]; 3110/2013. (VI. 4.) AB határozat [30], 32/2013. (XI. 22.) AB határozat [34]} A Vht. 232. § (1) bekezdése értelmében „[a]z önálló bírósági végrehajtót (e fejezetben a továbbiakban: végrehajtó) a miniszter nevezi ki hét évre, de legfeljebb a 65. életéve betöltésének napjáig, meghatározott székhelyre és meghatározott járásbíróság mellé.” Azaz, ebben az esetben a kinevezés konstitutív aktusa a miniszter döntése. A Vht. 234. §-a alapján „[a] végrehajtói állást pályázat útján kell betölteni, kivéve, ha a határozott idő lejártá előtt a miniszter megállapítja a végrehajtó szolgálata folyamatosságát.” A Vht. 234/A. §-a a szolgálat folyamatosságának megállapításánál irányadó körülményeket tartalmazza. Ez a két rendelkezés együtt határozza meg a végrehajtó szolgálata folyamatosságának megállapítását, amely fogalmilag feltételezi más szerv, személy közbejöttét, eljárását. Így ezek a rendelkezések sem eredményezhetnek közvetlen jogsérelemet. A közvetlen jogsérelem hiányát mutatja az is, hogy a Vht. 240/C. § (1) bekezdése szerint „[a] miniszter a végrehajtó kölcsönös áthelyezése, felmentése, továbbá szolgálata folyamatossága és megszűnése megállapítása, valamint a végrehajtói kinevezés érvénytelenségének megállapítása ügyében a Ket. rendelkezései szerint jár el.” Azaz, a kifogásolt rendelkezések alkalmazása egy Ket. alapján folytatott eljárásban történik. Álláspontom szerint hasonló okokból nem teljesülnek a befogadhatóság feltételei a Vht. 239. § (1) f) pontja kapcsán [„A végrehajtói szolgálat megszűnik (...) a szolgálat folyamatosságának megállapítása hiányában a határozott idő utolsó napján.”], valamint a 240/F. § (1) bekezdés e) pontjával összefüggésben [„Végrehajtóhelyettesként lehet nyilvántartásba venni azt, aki (...) egyetemi jogi végzettséggel rendelkezik.”] Ezen rendelkezések esetében tehát az esetleges jogsérelem lehetősége nem közvetlenül a támadott jogszabályi rendelkezésekből eredne.

A Vht. egyes további, támadott rendelkezései [a Vht. 306/I. §-ára, illetve 306/L-306/O. §-aira vonatkozó indítványi elemek] kapcsán a tényleges érintettség megállapíthatóságát tartom kérdésesnek. Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján az érintettség aktualitása azt jelenti, hogy a sérelemnek a panasz benyújtásakor fenn kell állnia. {3110/2013. (VI. 4.) AB végzés [31]} Ez jellemzően akkor következik be, ha az indítványozó ügyében „a támadott jogszabály alkalmazása, azaz végrehajtása megkezdődött”. {3139/2013. (VII. 2.) AB végzés [10]} Tekintettel arra, hogy a vonatkozó szabályok alkalmazása még nem kezdődött meg – az több feltétel együttes bekövetkezése esetén, több év elteltével fog bekövetkezni – az érintettség aktualitása véleményem szerint nem állapítható meg.

Noha a tényleges érintettség követelménye kapcsán kivételt jelenthet, ha – bár a jogszabály alkalmazására, érvényesítésére szolgáló cselekményekre még nem került sor – a „*jogszabály erejénél fogva olyan jogi helyzet keletkezett, amelyből egyértelműen következik, hogy a panaszolt jogsérelem közvetlenül belátható időn belül kényszerítően bekövetkezik*” {33/2012. (VII. 17.) AB határozat [66]; 3244/2014. (X. 3.) AB határozat [19]; 3265/2015. (XII. 22.) AB végzés [9]}, a konkrét esetben nem áll fenn a kivétel alkalmazásának indoka.

Jelen esetben ugyanis nem az időmúlás által kényszerítően beálló feltételeket (pl. öregségi korhatár elérése) támadnak az indítványozók, hanem olyan körülményeket, amelyeknek bekövetkezése az indítványozók és – egyes rendelkezések esetében – harmadik személyek magatartásától is függ. A Vht. 306/I. §-a szerint a 2015. szeptember 1. napján határozatlan idejű kinevezéssel rendelkező önálló bírósági végrehajtók szolgálata az e naptól számított 7 év elteltével megszűnik, kivéve, ha a 234/A. § alapján előterjesztett kérelemre a miniszter megállapítja a szolgálat folyamatosságát. Hasonlóképpen a 306/O. § (2) bekezdése, illetve 306/L. § (6) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a megelőző bekezdésekben foglalt feltételek meghatározott, jövőbeni teljesítésének elmaradása esetén „*a miniszter megállapítja a szolgálat megszűnését*”. A 306/M. § (5) bekezdése pedig arról rendelkezik, hogy amennyiben az önálló bírósági végrehajtó-helyettes nem tesz eleget az (1)-(4) bekezdésben meghatározott kötelezettségének, „*a Kar hivatali szerve törli az önálló bírósági végrehajtó-helyettest az önálló bírósági végrehajtó-helyettesek névjegyzékéből*”. A Vht. 306/N. § (2) bekezdése értelmében az abban foglalt hátrányos jogkövetkezmények [„*a végrehajtói irodának a tagja (...) végrehajtási cselekményt nem végezhet.*”] szintén csak akkor alkalmazandók, ha a végrehajtói iroda az (1) bekezdésben foglalt feltételek határidőben történő teljesítését elmulasztja. „*Így az Alkotmánybíróság visszautasította az indítványt, ha a támadott jogszabályi rendelkezés olyan jogosultságot vagy kötelezettséget szabályoz, amelynek jövőbeni alkalmazása merül csak fel az indítványozóval szemben, így a jogsérelem is csak a jövőben következhet be (hipotetikus jogsérelem).*” {3266/2015. (XII. 22.) AB végzés [17]}

Mindezekre tekintettel, a felsorolt rendelkezések vonatkozásában a közvetlen, illetve tényleges érintettség hiánya miatt a panasz érdemi vizsgálatának feltételei megítélésem szerint nem állnak fenn.

Az indítvány érinti a Kar elnökségére, a közgyűlés összehívására és a szavazati jogra vonatkozó szabályokat is. Ezekkel kapcsolatban az indítvány alapvetően arra hivatkozik, hogy „*a korábbiakkal ellentétben a Vht. 252. § (3) bekezdés értelmében a végrehajtó-helyettesek nem rendelkeznek szavazati joggal a kamarai szervezetet felváltó Karban. Ez az önkormányzatiság elvének sérelmét eredményezi.*” A Vht. 251. § (2) bekezdése alapján „*[a] Kar egyetemi jogi végzettséggel rendelkező végrehajtó tagja az elnökség tagjává és elnökévé megválasztható, kivéve, ha a 267. § (1) bekezdés d) vagy e) pontja szerinti fegyelmi büntetés hatálya alatt áll.*” A Vht. 252. § (2) bekezdése a közgyűlés határozatképességének feltételeként azt írja elő, hogy azon a Kar végrehajtó tagjainak több mint a fele jelen legyen. Ugyanezen szakasz (3) bekezdése szerint pedig „*[a] közgyűlésen a Kar végrehajtó tagjai rendelkeznek szavazati joggal*”.

Az indítvány nem említ olyan Alaptörvényben biztosított jogot, amelyre tekintettel az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelme megállapítható lenne, és az az indítvány 22. pont a) alpontjában felsorolt alaptörvényi rendelkezésekből nem is vezethető le. [A fenti „önkormányzatiság elvéből” adódó sérelem alaptörvény-ellenességet – erre vonatkozó alaptörvényi előírás hiányában – nyilvánvalóan nem eredményez.]

Megállapítható, hogy *ezen szabályok nem állnak érdemi összefüggésben az Alaptörvény indítványban felhívott szakaszaival, azaz nem teljesül az alapjogsérelem követelménye, mint az alkotmányjogi panasz előfeltétele.*

Megjegyzendő továbbá, hogy ezen indítványi elemek az Abtv. 29. §-a szerinti, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem tartalmaznak. Az Alkotmánybíróság gyakorlatából az a következtetés vonható le, hogy ez utóbbi kritérium nem teljesül a tág jogalkotói mérlegelés tárgyát képező ügyekben {3224/2014. (IX. 22.) AB végzés [15]–[17]}, mint amilyen a köztestületek szervezetelakítása {3209/2015. (XI. 10.) AB határozat [59]: „[a]z Országgyűlés törvényhozóként a szervezetelakítás szabadsága körében alakította át a hegyközség, mint köztestület szervezetét.”} Éppen ezért, a jogalkotói mérlegelés terjedelmére tekintettel *az érdemi alaptörvény-ellenesség értelmezhetősége, mint a vizsgálat előfeltétele sem áll fenn a Kar szervezetére vonatkozó törvényi rendelkezések kapcsán.*

A befogadhatósággal kapcsolatos fenti elemzés összegzéseként elmondható, hogy álláspontom szerint a Vht. 232. §-a, 234-234/A. §-ai, 239.§ (1) bekezdése és 240/F. § (1) bekezdése esetében nem teljesülnek a közvetlen jogsérelem fennállására vonatkozó követelmények. A Vht. 306/I. §-a, 306/O. §-a, illetve 306/L. §-a és 306/M. §-a esetében a tényleges érintettség feltételei nem teljesülnek. A további támadott rendelkezések kapcsán kétségesnek tartom az érdemi alaptörvény-ellenesség kritériumának teljesülését, illetve az Alaptörvény felhívott rendelkezéseivel való érdemi kapcsolat fennállását. Mindezekre tekintettel álláspontom szerint az ügy érdemi vizsgálatának – Abtv.-ből, az Alkotmánybíróság Ügyrendjéből és gyakorlatából levezethető – előfeltételei nem állnak fenn, *ezért az indítványt, mint befogadhatatlant visszautasítandónak tartom.*

II.) Az ügy érdemében

Amennyiben az Alkotmánybíróság a befogadhatóság feltételeinek fennállása, és ennek folytán az indítvány érdemi elbírálása mellett foglalna állást, az indítványban foglalt tartalmi, konkrét alkotmányossági kérdések kapcsán az alábbi megállapításokat teszem:

1. A hátrányos megkülönböztetés tilalmának kérdése

Az indítványozók a Módtv.-nyel kialakított szabályozás több eleme kapcsán is felvetik a hátrányos megkülönböztetés tilalmának sérelmét. Hivatkoznak arra, hogy a kinevezési feltételek változása csak az önálló bírósági végrehajtókra vonatkozik, míg például a törvényszéki végrehajtókra nem. Megemlítik, hogy „*többszörösen diszkriminatív*” helyzet jött létre azáltal, hogy önálló csoportot képeznek „*az önálló bírósági végrehajtók, akik 1958.*

január 1-jén vagy azt követően születtek. Adva vannak azok, akik 2017. december 31-ig igazolják, hogy beiratkoztak az egyetemre, de jogi végzettségük értelemszerűen továbbra sincs, és azok, akik 2017. december 31-ig nem tudják igazolni, hogy felsőfokú tanulmányaikat megkezdték.”

Végül az indítványozók szerint diszkriminatív „*az a megkülönböztetés is, ami - túl a törvényszéki végrehajtók-önálló bírósági végrehajtók közötti különbségtételen - a bírósági végrehajtók és végrehajtó-helyettesek külön csoportján belül jött létre”.*

Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése értelmében „*Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja*”. Az Alkotmánybíróság egyenlőséggel kapcsolatos gyakorlata szerint alkotmányellenes megkülönböztetés csak összehasonlítható – azonos csoportba tartozó – személyi körben lehetséges.

„Hátrányos megkülönböztetés akkor áll fenn, ha a szabályozás lényeges eleme tekintetében nem azonos az alanyok elbírálása, jogaik és kötelezettségeik meghatározása. Nem lehet viszont hátrányos megkülönböztetésről beszélni akkor, ha a jogi szabályozás eltérő alanyi körre állapít meg eltérő rendelkezéseket.” {8/2000. (III. 31.) AB határozat, idézi: 1/2013. (I. 7.) AB határozat [89]; 26/2013. (X. 4.) AB határozat [183]}

A szabályozás személyi hatálya szempontjából tehát az első döntő kérdés, hogy az önálló bírósági végrehajtók a végrehajtók egyéb – az indítványban hivatkozott – csoportjaihoz képest megalapozottan tekinthetők-e eltérő alanyi körnek. Mind az önálló bírósági végrehajtó, mind a törvényszéki végrehajtó a Vht. szerinti eljárási rendben hajtja be a hatáskörébe utalt követeléseket (a törvényszéki végrehajtók által foganatosítandó ügyeket a Vht. 255. §-a határozza meg), de jogállásuk alapvetően eltérő. A törvényszéki végrehajtó a Vht. 256. § (1) bekezdése alapján a törvényszéknél szolgálati viszonyban álló bírósági tisztviselő, akire (a Vht.-beli eltérésekkel) az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyáról szóló 1997. évi LXVIII. törvény (a továbbiakban: Iasz.) rendelkezéseit kell alkalmazni. Ezzel szemben az önálló bírósági végrehajtó önálló jogállású személy, aki nem áll szolgálati viszonyban a törvényszékekkel. A jogviszonyuk sajátosságaihoz igazodik e két végrehajtói csoport kártérítési felelőssége is. Az önálló bírósági végrehajtó károkozása esetén a kárigényt a Polgári Törvénykönyv szabályai alapján a végrehajtóval szemben lehet érvényesíteni (Vht. 236. § (1) bekezdés). Ettől eltérően a törvényszéki végrehajtó károkozása esetén a kárigényt a munkáltatóval szemben lehet érvényesíteni, amit a munkáltató az Iasz. 77-82/A. §-ai szerinti szabályai alapján háríthat a törvényszéki végrehajtóra korlátozott mértékben.

Eltérően alakul e két végrehajtói csoport javadalmazása is. Az önálló bírósági végrehajtó díját a Vht. 34. § (1) bekezdése alapján a végrehajtást kérő előlegezi, és az adós viseli, annak mértéke pedig a bírósági végrehajtói díjszabásról szóló 35/2015. (XI. 10.) IM rendelet szabályai szerint alakul, így az önálló bírósági végrehajtók jövedelme alapvetően az általuk ellátott ügyek számától, azok ügyértékétől és a jutalék alapú díjazásra tekintettel az eljárásuk eredményességétől függ. Ezzel szemben a törvényszéki végrehajtóknak az igazságügyi

alkalmazottakat az Iasz. szerint megillető javadalmazáson felül jár az eljárás eredményessége esetén a bírósági végrehajtási jutalomról és a végrehajtási költségátalányról szóló 13/1994. (IX. 8.) IM rendelet szerinti juttatás.

Így álláspontom szerint az önálló bírósági végrehajtók, valamint a törvényszéki végrehajtók esetében nem áll fenn a hátrányos megkülönböztetés fogalmi elemeként azonosítható, homogén csoportba tartozás követelménye.

Hasonlóképpen nem állapítható meg a homogén csoportba tartozás az önálló bírósági végrehajtók és a végrehajtó-helyettesek vonatkozásában. Bár az önálló bírósági végrehajtó-helyettes a Vht. 240/D. § (1) bekezdése alapján önállóan foganatosíthat eljárási cselekményeket, jogállása több tekintetben is eltér a végrehajtótól. A végrehajtó-helyettesé váláshoz a törvény az önálló bírósági végrehajtóval összevetve kevesebb feltételt állapít meg. A végrehajtó-helyettes hagyományos ingóárverést (Vht. 118-129. §) nem tarthat, árverési jegyzőkönyvet nem készíthet és meghatározott cselekmény végrehajtását sem foganatosíthatja. A végrehajtó-helyettes főszabály szerint a végrehajtóval munkaviszonyban áll; eljárási cselekményeiből fakadó kártérítési, illetve sérelemdíj iránti igényeket pedig a végrehajtóval szemben kell érvényesíteni.

Ezen körülmények alapján megállapítható, hogy a jogalkotó egyik oldalon a tevékenység gyakorlásának feltételei szempontjából, másik oldalon viszont a kötelezettségek és a felelősségi viszonyok oldaláról is eltérő jogokat és kötelezettségeket állapít meg a végrehajtó-helyettesre. Mindezek alapján elmondható, hogy az önálló bírósági végrehajtók és az önálló bírósági végrehajtó-helyettesek ***jogállása alapján nem képeznek homogén csoportot, így a képesítési feltételek teljesítésére a végrehajtó-helyettes számára előírt kedvezőbb határidő nem jelent alaptörvény-ellenes megkülönböztetést.***

Ehelyütt utalnék arra, hogy az indítvány sérelmezi – az alapjogsérelem mibenlétének pontosabb bemutatása nélkül –, hogy a végrehajtó-helyettesek szavazati joggal nem rendelkeznek. Bár az indítványnak ezt az elemét – a 4. pont végén kifejezettek tekintetével – érdemi elbírálásra alkalmatlannak tartom, fontosnak tartom jelezni, hogy éppen a végrehajtó-helyettesek speciális jogállása tette indokolttá szavazati joguk szabályozásának módosítását. A fentiek szerint ugyanis a végrehajtó-helyettes munkaviszonyban áll a végrehajtóval, ami miatt alappal feltételezhető, hogy a szavazások során munkáltatója döntésének megfelelően szavazna. Ez azonban egyes végrehajtók véleményének indokolatlan „megtöbbszörözését”, és aránytalanságot eredményezne a Kar közgyűlési döntéseinek meghozatala során. Minderre tekintettel éppen a Kar érdekképviselői funkciójának hatékonysága indokolja, hogy szavazati joggal csak a végrehajtók rendelkezzenek.

Az indítvány következő, a hátrányos megkülönböztetés tilalmát érintő kérdése, hogy a jogi egyetemi végzettség követelményét a jogalkotó a már végrehajtóként működő személyi körre is előírta. Valamely foglalkozás gyakorlásához kapcsolódó feltételek megváltoztatásának a hátrányos megkülönböztetés tilalmával való összefüggését az Alkotmánybíróság a felszámolók névjegyzékéről szóló 114/2006. (V. 12.) Korm. rendelet egyes rendelkezéseivel

kapcsolatban a 33/2014. (XI. 7.) AB határozatában vizsgálta. Az Alkotmánybíróság a hátrányos megkülönböztetés tilalmával kapcsolatos gyakorlatát felidézve megállapította, hogy „[s]zemélyek közötti, alkotmányserető hátrányos megkülönböztetés akkor állapítható meg, ha valamely személyt vagy embercsoportot más, azonos helyzetben lévő személyekkel vagy csoporttal történt összehasonlításban kezelnek hátrányosabb módon.” Mivel azonban a vizsgált rendelet – hasonlóan a Vht. támadott szabályaihoz – az érintett személyi kör egészére kiterjed „objektív szempontok alapján csoportképzés nem állapítható meg.” {33/2014. (XI. 7.) AB határozat [52]–[53]; hasonlóképpen: 62/2009. (VI. 16.) AB határozat} ***A Vht. szabályaiból nem következik a régóta működő szervezetek, személyek hátrányos megkülönböztetése, hiszen ezek a rendelkezések adott esetben hátrányos feltételeket nem a szervezetek fennállására, működési idejére tekintettel írnak elő.***

Az indítványozók szintén felvetik a hátrányos megkülönböztetés tilalmával összefüggésben, hogy az 1958. január 1-jét megelőzően születettekre a végzettség megszerzésének követelménye nem vonatkozik. Ezzel kapcsolatban fel kell hívni a figyelmet arra, hogy a Vht. 239. § (1) bekezdés d) pontja szerint a végrehajtói szolgálat a végrehajtó 65. életéve betöltésének napján megszűnik.

Azoknak a végrehajtóknak, akik 1957. december 31. napján vagy előtte születtek, azért nem kell egyetemi jogi végzettséget szerezni (Vht. 306/L.§), mert az egyetemi jogi végzettség megszerzésére meghatározott utolsó évben, 2022-ben – közülük a legfiatalabbak is – biztosan betöltik a 65. életévüket, így jogviszonyuk megszűnik, ezért az ő vonatkozásukban nem volt lehetséges a jogi végzettség megszerzését követelményként előírni. ***Ezáltal a szabályozás eleget tesz az egyenlő bánásmód követelményének, hiszen nem kezel egyenlőként eltérő helyzetben lévő jogalanyokat, figyelemmel van a meghatározott kötelezettség teljesítésének objektív (jelen esetben időmúlásból és életkori követelményekből adódó) korlátaira.***

2. A tulajdonhoz és vállalkozáshoz való jog

Az indítványozók az önálló bírósági végrehajtói tevékenység folytatására vonatkozó szabályok kapcsán a tulajdonhoz, illetve a vállalkozáshoz való joguk sérelmét is állítják. Ezek a szempontok alapvetően két érv köré csoportosíthatók. Egyrészt, véleményük szerint a „*támadott szabályok révén egyrészt az évtized vagy évtizedek alatt létrehozott tulajdon közvetett módon, a "kisajátítást helyettesítő" jogi eszközökkel történő elvonása valósul meg, amikor az érintetteket az állam nyilvánvalóan teljesíthetetlen, vagy aránytalan befektetéssel és az időkorlátokra is figyelemmel akkor is csak kétes sikerrel teljesíthető feltételek elé állítja annak érdekében, hogy a cégeiket megtartsák.*” Másrészt, azáltal, hogy a támadott szabályozás szerint a végrehajtói irodának kizárólag végrehajtó tagjai lehetnek, „*[a]z üzletrészeik eladására kötelezett egyéb tulajdonostársak valamint végrehajtó helyettesek esetén a tulajdoni sérelem hasonlóképpen egyértelmű. Ezek jogszerű befektetések, amelyek kivonása az érintetteknek nem állt szándékában; számukra ez a vagyon hasznosításának törvényes módja volt, amelyből olyan várományuk keletkezett, amely az üzleti életben, a társasági jogban megszokott és ugyancsak jogszerű.*”

Az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdése alapján „*[m]indenkinek joga van a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához, valamint a vállalkozáshoz*”. Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése pedig a tulajdonhoz való jogot deklarálja.

Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint „*Alaptörvény tulajdonhoz való alapjogként a jogszabályok által meghatározott tartalommal elismert, konkrét időpontban fennálló konkrét jogosítványokat védi*”. {25/2015. (VII. 21.) AB határozat [55], 3237/2015. (XII. 8.) AB határozat [18]} Az Alkotmánybíróság nemrégiben a hegybírók jogviszonyának változásával kapcsolatban arra hívta fel a figyelmet, hogy „*a határozott időből hátralévő időre várható munkabér nem hozható kapcsolatba az Alaptörvényben szabályozott tulajdonhoz való joggal, az elmaradt munkabér kompenzációja pedig nem közjogi váromány, és az a foglalkoztatási jogviszonyok egyedi sajátosságai miatt nem vezethető le közvetlenül az alkotmányos tulajdonvédelemből*”. {3209/2015. (XI. 10.) AB határozat [74]} Ez az érvelés *per analogiam* alkalmazható a vállalkozási tevékenység folytatásából adódó egzisztenciális várakozásokra, amelyek így kívül esnek az alkotmányos tulajdonvédelem körén. Ezt az érvelést erősíti az Alkotmánybíróság azon megállapítása, amely szerint sem önmagában a gazdasági tevékenység, sem a vállalkozások és a vállalkozók által a gazdasági tevékenység végzéséhez szükséges ráfordítások és eszközök megtérülése, piaci értékállósága nem áll az Alaptörvény XIII. cikkének oltalma alatt. {3024/2015. (II. 9.) AB határozat [44]–[45]}

„*Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a vállalkozási tevékenység jövőbeni nyereségének a reménye, az ebből eredő várható profit nem tekinthető az alkotmányos tulajdonjog által elismert és védett tulajdoni várománynak.*” {3194/2014. (VII. 15.) AB határozat [24]}

A nem végrehajtó tagok végrehajtói irodából való „*kivásárlásából*” adódó tulajdonkorlátozás kapcsán az irányadó alkotmánybírósági gyakorlat szerint „*[a]z alkotmányos tulajdonvédelem terjedelme mindig konkrét; függ a tulajdon alanyától, tárgyától és funkciójától, illetve a korlátozás módjától is.*” {26/2013. (X. 4.) AB határozat [161]} Ugyanezen szempontoktól függően az adott fajta közhatalmi beavatkozás alkotmányos lehetősége a tulajdonjogba más és más. {3219/2012. (IX. 17.) AB végzés [6]}. A 64/1993. (XII. 22.) AB határozat alapján kialakult gyakorlat szerint: „*Az alapjogi tulajdonvédelem sajátosságai miatt az állami beavatkozás alkotmányossága megítélésének súlypontja, az alkotmánybírósági értékelés voltaképpeni tere a cél és az eszköz, a közérdek és a tulajdonkorlátozás arányosságának megítélése lett. [...] A tulajdon társadalmi és gazdasági szerepe, különösen az egyes szabályozó intézkedések beleilleszkedése adott gazdaságpolitikai feladatokba, egyébként is sokkal nehezebbé teszi a szükségesség vagy elkerülhetlenség megállapítását, mint más alapjogok esetében, ahol inkább lehetséges általános érvényű viszonyítás.*” Ennek tükrében azt szükséges vizsgálni, hogy az állami beavatkozást igazolta-e közérdek és ahhoz viszonyítva arányosnak tekinthető-e. A támadott törvénymódosítás indokolása szerint a végrehajtási tevékenység keretrendszerére vonatkozó szabályozás egységesítése miatt indokolt, hogy a végrehajtó kizárólag végrehajtói iroda keretében végezhesse a végrehajtási tevékenységet, annak érdekében pedig, hogy az iroda működése során kizárólag a végrehajtási tevékenység érdekeit szolgáló szempontok érvényesülhessenek, a módosított rendelkezések alapján a végrehajtói irodának kizárólag végrehajtó tagjai lehetnek.

A közérdek érvényesülése érdekében kell meghatározni azt, hogy végrehajtási tevékenységet milyen keretrendszerben lehet végezni. A végrehajtók kizárólag a végrehajtással összefüggő közfeladatokat láthatják el pontosan meghatározott eljárásrendben, jogszabály által meghatározott díjazás fejében, ezért nem volt indokolt fenntartani azt a szabályozást, amely alapján az e tevékenységnek keretet adó „vállalkozási” formában a végrehajtókön kívül más is tag lehessen, figyelemmel arra is, hogy az iroda működtetéséhez szükséges anyagi források biztosítása nem csak tagok bevonása útján lehetséges. A közérdeket szolgáló, azaz egységes, átlátható és így hatékonyan ellenőrizhető működési forma megteremtésére irányuló jogalkotói cél azonban csak akkor valósulhat meg, ha az nemcsak a hatályba lépést követően alapított irodákra, hanem a már működőkre is vonatkozik. E célt szolgálja a Vht. 306/N. §-ban foglalt szabály, amely alapján a végrehajtói irodáknak 2016. június 30. napjáig meg kell feleltetni a működésüket az új szabályoknak. Nem végrehajtó tagok esetén ehhez a tagsági jogviszonyuk megszüntetésére is szükség van.

Mindazonáltal a módosítás 2015. július 9. napjától hatályos, így 2016. június 30. napjáig majd egy év áll az irodák rendelkezésére, hogy intézkedjenek a változás cégbírósági bejegyzése iránt. E határidő alatt ugyan a cégbírósági bejegyzésnek meg is kell történni, aminek feltétele, hogy a végrehajtó tag megállapodjon nem végrehajtó tag üzlettársaival azok jogviszonyának megszüntetéséről, de a törvény csak főszabályként állapítja meg, hogy a tagsági jogviszony megszűnésétől számított három hónapon belül kell kifizetni a tagot megillető vagyonrészt, mert ettől a felek megállapodásukban eltérhetnek.

Mindezekre tekintettel – egyrészt a vállalkozás jövőbeni nyereségének tulajdoni védelem alóli kivettsége, másrészt a végrehajtói iroda tagsági viszonyai átalakításával kapcsolatos szabályozás közérdekűsége és arányos mivolta miatt – megalapozatlanok az indítványnak a tulajdonhoz való jog sérelmére vonatkozó megállapításai.

A vállalkozáshoz való jog sérelmét állító indítványi elemek kapcsán kiindulópontként fontosnak tartom annak rögzítését, hogy az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban már megállapította, hogy az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdése nem minősül az Alaptörvényben biztosított jognak, az indítványozók nem tekinthetők annak címzettjének, ezért alkotmányjogi panaszt sem lehet közvetlenül erre az alaptörvényi rendelkezésre alapítani {3267/2014. (XI. 4.) AB végzés [13]; 3024/2015. (II. 9.) AB határozat [31]}. Ezért a vizsgálat alapját az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdése képezheti. Az ebben foglalt vállalkozáshoz való jog „egy bizonyos, a vállalkozások számára az állam által teremtett közgazdasági feltételrendszerbe való belépés lehetőségének biztosítását, másként megfogalmazva a vállalkozóvá válás lehetőségének - esetenként szakmai szempontok által motivált feltételekhez kötött, korlátozott - biztosítását jelenti.” {3194/2014. (VII. 15.) AB határozat [28]-[29]} Azaz, a vállalkozáshoz való jog értelmében az állam nem akadályozhatja meg, nem teheti lehetetlenné a vállalkozóvá válást. {54/1993. (X. 13.) AB határozat, 3062/2012. (VII. 26.) AB határozat [153]-[154]}.

Az Alkotmánybíróság a vállalkozáshoz való alapjog lényegi tartalmának sérelmét akkor állapította meg, amikor a jogalkotó a foglalkozás szabad megválasztásához, az adott vállalkozás gyakorlásához való jogot egyes piaci szereplőktől meghatározatlan időre teljes

egészében elvonta {71/2009. (VI. 30.) AB határozat, 32/2012. (VII. 4.) AB határozat [40]; 3194/2014. (VII. 15.) AB határozat [28]-[29]}. Jelen esetben erről nincs szó.

„Az Alkotmánybíróság hivatkozott álláspontja szerint a vállalkozáshoz való jognak nem tulajdonítható olyan jelentés, amely szerint a már működő vállalkozásokra vonatkozó jogi környezet módosíthatatlan lenne.” {3024/2015. (II. 9.) AB határozat [38]} A foglalkozáshoz, vállalkozáshoz való jogot az veszélyezteti a legsúlyosabban, ha az ember az illető tevékenységtől el van zárva, azt nem választhatja. *„A korlátozások alkotmányossága (...) más-más mérce alapján minősítendő aszerint, hogy a foglalkozás gyakorlásának feltételeiről vagy a foglalkozás szabad megválasztását kizáró szabályról van-e szó.”* [32/2012. (VII. 4.) AB határozat, 962/B/1992. AB határozat, 39/1997. (VII. 1.) AB határozat, 27/1999. (IX. 15.) AB határozat, 144/2008. (XI. 26.) AB határozat]. A szubjektív feltételek előírása is a választási szabadság korlátozása. Ezek teljesítése azonban elvileg mindenkinek nyitva áll (ha nem, akkor a korlát objektív). Ezért a jogalkotó mozgástere némileg nagyobb, mint az objektív korlátozásnál. Végül a foglalkozás gyakorlásának korlátai jórészt szakmailag és célszerűségi szempontokból indokoltak, alapjogi problémát csak határesetekben okoznak. {21/1994. (IV. 16.) AB határozat, 3134/2013. (VII. 2.) AB határozat [13]; 3194/2014. (VII. 15.) AB határozat [28], 3001/2016. (I. 15.) AB határozat [60]}.

Fontosnak tartom annak hangsúlyozását, hogy a végrehajtási tevékenység szakszerű végzése széleskörű jogi ismeretek meglétét feltételezi. A végrehajtási tevékenység végzéséhez szükséges, nem kizárólag a Vht.-t magában foglaló joganyag, illetve az annak alkalmazásához szükséges értelmezési készségek alapjai elsősorban jogászképzés keretében sajátíthatók el. Az elmúlt években a szakmai követelményrendszert folyamatosan szigorította a jogalkotó, és az önálló bírósági végrehajtói hivatás jogi hivatásrenddé tétele részeként az egyes igazságügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2012. évi CCXI. törvény 2013. január 1. napjától kinevezési feltétellé tette az egyetemi jogi végzettséget. E módosítást követően már csak jogi végzettséggel rendelkezők kerülhettek önálló bírósági végrehajtóként a szervezetbe, és ahogyan az a panaszosok beadványából kitűnik, több, e követelmény előírása előtt kinevezett önálló bírósági végrehajtó erre vonatkozó törvényi kötelezés hiányában is jogi tanulmányokat kezdett. Az életviszonyok felgyorsult változásával összefüggő intenzív jogalkotás az önálló bírósági végrehajtók tevékenységének alapját jelentő joganyagot sem hagyta érintetlenül. A Vht. az elmúlt években számos igen jelentős módosításon esett át, és küszöbön áll az új eljárási szabályrendszer megalkotása is. Ezen körülményekre figyelemmel elengedhetetlen, hogy az önálló bírósági végrehajtói tevékenységet jogi végzettség nélkül folytatók jogászképzés keretében sajátítsák el a végrehajtási tevékenység végzéséhez egyre inkább nélkülözhetetlenné váló ismereteket, készségeket, amihez a támadott törvénymódosítás megfelelő határidőt biztosít.

Mindezekre tekintettel megállapítható, hogy ***a jogalkotó a közbizalom erősítéséhez szükséges és arányos feltételt állapított meg az önálló bírósági végrehajtói tevékenység gyakorlásához, amelynek teljesítéséhez megfelelő átmeneti rendelkezéseket kapcsolt biztosítva a folytonosság lehetőségét. Azaz, a szabályrendszer átalakítása kapcsán a vállalkozáshoz való jog nem sérül.***

3. A jogbiztonság sérelmével kapcsolatos felvetések

Az indítványozók a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába ütközönek tartják, és ezért a jogbiztonság Alaptörvény B) cikkéből levezetett követelményének sérelmét látják a módosított szabályozásban: „*Módtv.4 révén a Vht-ba bekerülő rendelkezések egy nagyon lényeges ponton a jogi egyetemi végzettség előírásával utólag módosították azokat a kritériumokat, amelyek a végrehajtóvá, helyettesé vagy jelöltté válás feltételei. b) Ugyancsak módosították a vállalkozás gyakorlásának a feltételrendszerét, amikor hét éves ciklusokhoz kötötték a foglalkozás gyakorlására vonatkozó engedélyek határidejét, s ezzel lényegében a határozatlan időre szóló kinevezést határozott idejűvé alakították át, majd ezzel párhuzamosan módosították a végrehajtói irodában való tagságra vonatkozó rendelkezéseket.*”

A visszaható hatályú jogalkotás fogalmának értelmezése kapcsán kiemelendő, hogy „*a jogállamiság egyik legfontosabb alkotóeleme a jogbiztonság, amely - egyebek között - megköveteli, hogy a jogalanyoknak meglegyen a tényleges lehetőségük arra, hogy magatartásukat a jog előírásaihoz tudják igazítani, ennek érdekében a jogszabályok a kihirdetésüket megelőző időre nézve ne állapítsanak meg kötelezettséget, illetőleg valamely magatartást visszamenőleges hatállyal ne minősítsenek jogellenesnek*”. {34/2014. (XI. 14.) AB határozat [71]} A hosszú távú jogviszonyokat érintő jogszabályváltozások kapcsán az Alkotmánybíróság kifejezetten hangsúlyozta, hogy „*[ö]nmagában az, hogy kifejezetten hosszútávra létrejövő jogviszonyok - mint amilyenek az ügyben is érintett, határozatlan időtartamra létrejött közszolgálati és munkavégzésre irányuló jogviszonyok is - esetében jogszabályváltozás történik, alaptörvény-ellenességet nem okoz.*” {1/2016. (I. 29.) AB határozat [59]} *A Vht. konkrét szabályai egyáltalán nem a kihirdetésüket megelőző időre nézve állapítanak meg kötelezettséget, hanem a jövőre nézve, egy hosszú, az előírt kötelezettség (jogi egyetemi végzettség megszerzése) jellegére tekintettel méltányos átmeneti időszakkal, amely alatt az érintettek továbbra is folytathatják tevékenységüket.*

A végzettség megszerzésének követelménye és a jogbiztonság összefüggését az Alkotmánybíróság a közjegyzők számára kötelezően előírt jogi szakvizsga követelménye kapcsán vizsgálta. Megállapította, hogy „*a jogbiztonság és a szerzett jog alkotmányos védelme nem értelmezhető akként, hogy a múltban keletkezett jogviszonyokat soha nem lehet alkotmányos szabályozásokkal megváltoztatni (515/B/1997). A közjegyzővé válás egyik szakmai feltétele a jogi szakvizsga letétele. A jogi szakvizsga előírása a közjegyzői intézmény jellegére figyelemmel nem tekinthető sem szükségtelen, sem aránytalan korlátozásnak. Ugyanígy önmagában nem alkotmányellenes az sem, hogy a vizsgált törvény e feltétel teljesítését bizonyos esetben utóbb kívánja meg. A jogi szakvizsga letételét elvileg bárki teljesítheti.*” [27/1999. (IX. 15.) AB határozat] Ezért ismételten hangsúlyozom, hogy a képesítési követelmények meghatározása a végrehajtási tevékenység, mint a tágabb értelemben vett igazságszolgáltatáshoz, jogalkalmazáshoz közvetlenül kapcsolódó tevékenységi kör esetében a szükséges ismeretek magas fokának garantálását és ezáltal a közbizalom erősítését szolgálja. A teljesítésre előírt határidőkre is figyelemmel a szabályozás arányos, az érintettek méltányolható magánérdekeit szem előtt tartja.

Az indítványozók a – szintén a jogbiztonság követelményének részét képező – kellő felkészülési idő követelményének sérelmét látják abban, hogy „számos követelménynek a később lejáró határidők esetében is csak aránytalan nehézségek mellett lehet eleget tenni.” Ezzel kapcsolatban elsőként fel kell hívni a figyelmet arra, hogy a Vht. azon támadott rendelkezései, amelyek a kihirdetést követő napon léptek hatályba éppen az új szervezeti és szabályozási környezetre való felkészülést szolgáló, átmeneti rendelkezések. Azaz, ezek éppen azt a célt szolgálják, hogy az érintett személyi kör az új rendelkezésekhez való alkalmazkodást mielőbb megkezdhesse.

Másodsorban szükségesnek tartom annak megemlítését, hogy az Alkotmánybíróság a tankönyvellátás rendszerének átalakításával összefüggésben – az indítványban foglaltakhoz hasonló érvrendszer mentén – nemrégiben már vizsgálta a jogszabály alkalmazásának gazdasági következményeire való felkészülés és a kellő felkészülési idő követelményének összefüggését. Megállapítást nyert, hogy a kellő felkészülési idő követelménye elsősorban és alapvetően azt jelenti, hogy a jogszabály végrehajtásáért felelős (jogalkalmazó) szervek, vagy az önkéntes jogkövetés szempontjából érintett egyéb személyek és szervek „a kötelezettségeiket potenciálisan teljesíteni tudják, és akaratuk ellenére ne kövessenek el kötelezettségszegést, ne valósítsanak meg jogellenes magatartást.” {3024/2015. (II. 9.) AB határozat [26]} Azaz, az Alkotmánybíróság értelmezése szerint a jogszabály alkalmazására vonatkozó felkészülési idő megfelelésége a jogkövető magatartás tanúsítására való felkészülést jelenti. Ez viszont **nem kell, hogy magába foglalja a jogszabály alkalmazásából fakadó gazdasági következményekre, adott esetben terhekre való felkészülés idejét.** {3024/2015. (II. 9.) AB határozat [27]} **Ebből egyértelműen következik, hogy az indítványnak a kellő felkészülési idő sérelmére vonatkozó megállapításai megalapozatlanok.**

4. További indítványi elemek

Az indítványozók – egyedi élethelyzetük bemutatása során – hangsúlyosan szerepeltetik a végrehajtói tevékenység „családi vállalkozási” jellegét. A jogsérelmek bemutatása kapcsán arra hivatkoznak, hogy „senki nem hozható olyan helyzetbe, hogy tulajdoni sérelmeket elszenvedve nem csupán az aktuális, de a hosszabb távú megélhetését is családilag elveszítse.” Az Alaptörvény releváns rendelkezése ebben a kontextusban a családi és magánélet tiszteletben tartásához való jogot rögzítő VI. cikk (1) bekezdése. [„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartásák.”]

Álláspontom szerint nem áll fenn érdemi alkotmányjogi összefüggés a családi és magánélet tiszteletben tartásához való jog és a végrehajtói tevékenység gyakorlásának feltételei között. Ugyan az Alkotmánybíróság értelmezése szerint az Alaptörvény a magánélet sérthetlenségének jogát jelentősen kibővíti az előző Alkotmány szabályaihoz képest (a magán- és családi életet, az otthonát és a kapcsolattartást védi) {3038/2014. (III. 13.) AB határozat [35]}, meghatározott „családi vállalkozások” működtetése ezen jog értelmezésébe nem vonható bele. Az Alkotmánybíróság gyakorlat szerint „a magánszféra lényegi fogalmi eleme, hogy az érintett akaratát ellenére mások oda ne hatolhassanak be, illetőleg be se

tekinthessenek.” {36/2005. (X. 5.) AB határozat, 3110/2013. (VI. 4.) AB határozat [88]; 11/2014. (IV. 4.) AB határozat [51]}.

Bizonyos foglalkoztatási, illetve vállalkozási feltételek meghatározása és a családi és magánélet tiszteletben tartásához való jog között az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlata nem állapított meg érdemi kapcsolatot. {3201/2013. (X. 31.) AB határozat [27]; 26/2013. (X. 4.) AB határozat [185]} ***Azaz, a Vht. támadott rendelkezései az így értelmezett magánszférával, illetve annak védelmével, valamint a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való joggal nem állnak érdemi alkotmányjogi összefüggésben.***

Az indítványozók álláspontja szerint felmerül a közép-, illetve felsőoktatás igénybe vételével kapcsolatos jogok sérelme azáltal, hogy a jogalkotó kötelezi „a jogalanyokat csak és kizárólag milliós nagyságrendben mérhető, évekig tartó folyamatos fizetés mellett történő oktatás igénybe vételére, annak terhe mellett, hogy egyébként elveszítik foglalkozásukat, vállalkozásukat és egyidejűleg családtagjaik is erre a sorsra jutnak.” Az Alaptörvény XI. cikk (2) bekezdése alapján Magyarország biztosítja az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatást, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatását. Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint „az Alaptörvény XI. cikk (2) bekezdés alapján az állam a művelődéshez való jogot - többek között - a „képességei alapján mindenki számára hozzáférhető közép- és felsőfokú oktatás” útján, továbbá „az oktatásban részesülők anyagi támogatásával” biztosítja. Elsősorban tehát állami kötelezettségről van szó.” [375/B/2001. AB határozat, 32/2012. (VII. 4.) AB határozat] Ezen értelmezés alapján az a következtetés is levonható, hogy a Vht. támadott rendelkezései és a közép-, illetve felsőoktatás igénybe vételével kapcsolatos jogok között érdemi alkotmányossági összefüggés nem áll fenn, hiszen előbbi egy foglalkozás gyakorlásának feltételét határozza meg, utóbbi pedig a művelődéshez való jog kereteinek állami biztosítására vonatkozik.

Ehelyütt ismételten fontosnak tartom annak hangsúlyozását, hogy a konkrét szabályozás a foglalkozás gyakorlásának egy – a tulajdonhoz és vállalkozáshoz való jog kapcsán kifejtettek szerint – közérdek alapján indokolható, szükséges feltételét vezette be. A szabályozás 2015. július 9. napján lépett hatályba, amely alapján az egyetemi jogi végzettséggel nem rendelkező önálló bírósági végrehajtóknak legkésőbb a 2017-ben induló tanévben meg kell kezdeniük jogi tanulmányaikat. A jogászképzésre való felvételnek nincs olyan feltétele, amely a 2015. július 9. napjától a 2017-ben induló tanévre vonatkozó felvételi kérelem benyújtásáig ne lenne teljesíthető egy egyébként középfokú iskolai végzettséggel rendelkező végrehajtó által. A jogászképzés ötéves képzés, így annak sincs elvi és gyakorlati akadály, hogy a 2017-ben megkezdett tanulmányokat 2022-ben befejezzék. Amint az a vállalkozáshoz való jog, az egyenlő bánásmód követelménye, illetve a jogbiztonság követelménye kapcsán kifejtésre került, ***a jogi egyetemi végzettség követelményének teljesítése valamennyi végrehajtó számára nyitva áll***, így az azzal járó negatív következmények mérlegelése továbbra is az érintett szabad döntésének függvénye. Mindezekre tekintettel az Alaptörvény XI. cikkének sérelme sem állapítható meg.

Végül szükségesnek tartom megemlíteni, hogy az indítvány több helyen tartalmaz kifogásokat a Magyar Bírósági Végrehajtói Kar szervezetére, a végrehajtó-helyettesek szavazati jogának korlátozására, a fegyelmi eljárás szabályaira, illetve az Igazságügyi Hivatal szerepére vonatkozóan. Ezekben az esetekben azonban vagy a konkrétan kifogásolt jogszabályi rendelkezés megjelölése hiányzik, vagy annak az indítványozók Alaptörvényben biztosított jogával való összefüggése nem kerül olyan mértékben kifejtésre, hogy az érdemi alkotmányossági vizsgálat tárgyát képezhetné. Ezért ezen megállapítások vonatkozásában állásfoglalással nem élek, azokat az alkotmánybírói eljárás szempontjából érdemi vizsgálatra alkalmatlannak tartom.

5. Összegzés

A fenti értékelés alapján összegzésként elmondható, hogy a tárgyban foglalt indítvány befogadhatóságának feltételei álláspontom szerint nem állnak fenn.

Amennyiben az Alkotmánybíróság esetlegesen érdemi vizsgálatra alkalmasnak találná az indítványt, annak tartalmi okokból történő elutasítását tartom szükségesnek. A támadott szabályozás ugyanis a végrehajtói szakma specifikumaira tekintettel, a közbizalom erősítése érdekében szükséges intézkedéseket ír elő, az érintett személyi kör meghatározásakor homogén csoportot képezett, a képesítési feltétel, valamint a végrehajtói irodák tulajdonosi struktúrája kapcsán támasztott előírások esetében pedig azok teljesítéséhez megfelelő átmeneti rendelkezéseket kapcsolt, biztosítva a szabályozás arányosságát és a folytonosság lehetőségét.